

**СИСТЕМНИЙ ПІДХІД В ПРОЦЕСІ ТЕОРЕТИКО-ІНСТРУМЕНТАЛЬНОЇ
ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА**

Лариса Банкул

доцент

Ізмаїльський державний гуманітарний університет

Лінь Їтун

аспірантка II року навчання

Ізмаїльський державний гуманітарний університет

У сучасному суспільстві освіта мусить бути однією з найбільш значущих сфер людської діяльності і розглядатися як головний, провідний фактор соціального і економічного прогресу. Причина такого ставлення полягає в розумінні того, що найважливішою цінністю і основним капіталом сучасного суспільства є фахівець, здатний до пошуку і освоєння нових знань, застосування їх в практичній діяльності, прийняття нестандартних рішень. Важливим напрямком сучасної педагогічної науки має бути пошук умов, що забезпечують підвищення ефективності процесу підготовки майбутнього вчителя.

Система професійної підготовки майбутніх учителів музики в якості кінцевого результату цього процесу розглядає професійну компетентність як важливе новоутворення особистості, що інтегрує різні якості і властивості людини. Професійна компетентність учителя музичного мистецтва – це характеристика вчителя, в якій провідною якістю є практична готовність до здійснення професійної музично-педагогічної діяльності на основі інтеграції педагогічних і теоретико-інструментальних здібностей, засвоєних знань, сформованих умінь і навичок.

Удосконалення теоретико-інструментальної підготовки майбутнього вчителя музики в умовах модернізації системи освіти обумовлює пошук ефективних шляхів навчання студентів педагогічних мистецьких факультетів університетів та потребує системного підходу. За останні роки в музичній педагогіці вищої школи було зроблено чимало для обґрунтування специфіки теоретичної і інструментальної підготовки студентів. Можна констатувати, що до теперішнього часу склалася певна система поглядів на форми і методи роботи зі студентами у теоретико-інструментальній підготовці майбутніх вчителів музичного мистецтва [1, с. 45].

У наукових дослідженнях визначеної тематики розкриваються завдання розвиваючого навчання учнів (Г.Ципін), висвітлені деякі види музично-пізнавальної діяльності та проблеми оптимізації музичного навчання (Р. Верхолаз, З. Квасниця, Г. Клімекліс, Г. Падалка),

питання розвитку музичного мислення (Н. Антонець, Ж. Дебела, О. Ростовський, М. Зільберквіт, Е. Карпова, О. Олексюк, М. Перельштейн, Л. Рахімбаева, Л. Школяр, Г. Яковлева,), активізації пам'яті, волі, уяви (В. Муцмахер), формування інтелектуальної активності (І. Немикіна).

Багатокомпонентність складу теоретико-інструментальної діяльності викладача-музиканта в загальноосвітній школі визначає відмінність процесу навчання в класі основного музичного інструмента у вищій. Теоретичне і інструментальне навчання вчителя музичного мистецтва в середній школі має значну психолого-педагогічну складову (здатність не тільки професійно виконувати твори, а й досконало підносити теоретичний музичний матеріал шкільної аудиторії, вміння спілкуватися з дітьми, враховуючи їх вікові особливості і ін.). До того ж, до числа теоретико-інструментальних компетенцій майбутніх вчителів музичного мистецтва відносяться: володіння методикою самостійної роботи над музичними творами, яка потребує знань про загальний теоретичний аналіз твору, різноманітні види творчого і ансамблевого музикування, вміння грати незнайомий нотний текст «з листа».

Системний підхід в процесі теоретико-інструментальної підготовки майбутніх вчителів музичного мистецтва визначає розширення музичного та загального культурного кругозору особистості; виховання музичного смаку, інтересу до фольклорної і професійної музики свого народу та інших народів світу, класичної і сучасної музичної спадщини; теоретичне та інструментальне освоєння музичного мистецтва у всьому різноманітті видів, жанрів і стилів; розвиток загальної музичності школярів, сприйнятливості і здатності до співпереживання, емоційно-ціннісного ставлення до явищ життя і мистецтва, сприйняття та аналіз художніх образів [2, с. 51].

Така системна підготовка передбачає високий рівень володіння музичним інструментом, неодмінно включаючи в себе оволодіння навичками виконавської діяльності, яка в єдності з теоретичною допомагає вчителю музики виконувати музично-виховну та музично-освітню роботу, пов'язану з уроками музичного мистецтва, дозволяє здійснювати різнобічну позакласну роботу з музично-естетичного виховання.

Теоретико-інструментальна культура вчителя музичного мистецтва визначається як динамічне інтегративне утворення, яке передбачає здатність розкривати, відтворювати в процесі інтерпретаторської діяльності зміст музичного твору і доносити його до учнів в художньо довершеній формі, характеризує рівень особистісного професійного розвитку, прагнення до самовдосконалення. При

формуванні системного підходу до теоретико-інструментальної культури майбутніх вчителів музики важливо враховувати наступні її компоненти: мотиваційний (позитивне ставлення до майбутньої музично-виховної роботи з дітьми, інтерес до теоретичного і інструментального навчання, потреба в інтерпретації музичних творів); оцінність (музично-естетичні оцінки, виконавські ідеали, переконання в сфері професійної підготовки); обдарованість (музичні, теоретичні і виконавські здібності); тезаурус (теоретико-інструментальні знання, вміння і навички); творча самостійність (своєрідність виконавчих дій, незалежність в роботі, дієвий самоконтроль, музична активність) [3, с. 28].

Інноваційні процеси, що відбуваються в сучасній освіті, вимагають від вчителя музичного мистецтва в загальноосвітній школі, завжди орієнтована на аналіз нових тенденцій в музичній культурі, інновацій в сфері художньої освіти, пошук нового змісту, креативних методів, підходів до організації музичного освітнього процесу.

Системний підхід у теоретико-інструментальній підготовці майбутніх вчителів музичного мистецтва передбачає осучаснення музично-педагогічної діяльності, відкритість до сприйняття інформації про нові знання, відкриття не тільки в області музичної педагогіки, а й в суміжних областях, дослідницьку діяльність вчителя музичного мистецтва.

Дослідницька позиція вчителя в галузі музичного мистецтва не тільки розвиває педагогічний кругозір, формує творчий підхід до теоретико-інструментальної діяльності, але і допомагає об'єктивно, критично, професійно відповідально оцінювати проведені різними інстанціями нововведення, відстоювати свою позицію в щодо їх, долати формальний підхід як до прийняття, так і неприйняття запропонованих інновацій, що сприяє успішній професійній самореалізації.

Основна відмінність навчальної діяльності від будь-якої іншої полягає в тому, що вона протікає насамперед у сфері теоретичного мислення і для неї характерно таке перетворення матеріалу, яке розкриває в ньому внутрішні суттєві зв'язки і відносини. Їх виявлення дозволяє школярам простежити походження самого знання, здійснити «самовідкриття істини». Таке творче перетворення матеріалу протікає як процес реального і уявного проникнення в сутність прилучення до музичного мистецтва, яке є випадком по відношенню до інструментального виконавства [4, с. 100].

Діяльність композитора, виконавця, слухача на музичних заняттях учні здійснюють в їх нерозривній триєдності теоретичної та

інструментальної спрямованості. Ці види діяльності відображають три необхідні умови існування самої музики і, об'єднані сприйняттям музики, виступають як незмінні. Ні одна з цих позицій триєдності не зникне ніколи, бо ці види діяльності є не що інше як умови і форми існування музичного мистецтва взагалі.

Тому теоретико-інструментальна діяльність по відношенню до форм прилучення до музики і до справжніх видів музичної діяльності – це категорія, яка належить загальній дидактиці, яка містить у себе багато питань: «настигле мислення», «розумовий експеримент», «проникнення в природу знання», «проживання самого процесу виведення знання (рефлексія).

Істина відома як єдність глибинної стратегії наукового та художнього (теоретичного) пізнання світу і співвідношення навчальної та музично-художньої (інструментальної) діяльності на уроках музики. Системний підхід до діяльності школярів на уроках музичного мистецтва має здійснюватися як художня за змістом і навчальна за формою.

Таке стає можливим тоді, коли школярі відтворюють сам процес народження музики, – самостійно здійснюють творчий відбір виразних засобів, інтонацій, які, на їхню думку, краще і повніше розкривають життєвий зміст твору, творчий задум композитора і виконавця. При цьому учні проникають у твір, пізнаючи саму природу музичної творчості, музичного знання, розкривають в цілому мистецтві як явище дійсності його сутнісні внутрішні зв'язки і відносини, завдяки чому музика постає перед школярами як відображення, художнє відтворення життя у всіх її протиріччях [5, с. 17].

Всі перераховані методичні позиції лягли в основу системного підходу до здійснення теоретико-інструментальної підготовки майбутніх вчителів музичного мистецтва. Таким чином, теоретико-інструментальна (музично-виконавська) підготовка майбутнього вчителя музики є невід'ємною й важливою складовою його фахової підготовки. Для здійснення музично-педагогічної діяльності вчитель музичного мистецтва повинен виконувати твори різного ступеня складності, знайомити учнів з історією їх створення, вчити розрізняти стилістичні особливості та засоби музичної виразності композиторських шкіл різних епох, акомпанувати, читати з листа, транспонувати, володіти уміннями та навичками творчого музикування[6, с. 267].

Вища освіта у міждисциплінарному вимірі: від традицій до інновацій

1. Бодрова Т.О. (2014). Практична підготовка майбутніх педагогів-музикантів: суб'єктний вимір. *Науковий часопис Національного педагогічного ун-ту імені М.П. Драгоманова : зб.наук.пр.* Серія 14. Теорія та методика мистецької освіти. Вип. 16 (21). Част 1. С. 41-46.

2. Вернидуб Р. (2012). Науково-дослідницька діяльність у структурі забезпечення професійної підготовки майбутнього вчителя. *Вища освіта в Україні.* № 1. С. 49-55.

3. Козловська І. (2001). Теоретичні та методологічні основи інтеграції знань учнів професійно-технічної школи : автореф. дис. ... док. пед. наук: спец. 13.00.04 «Теорія та методика професійної освіти» / І. Козловська. К., 44 с.

4. Масол Л. (2006). Загальна мистецька освіта: теорія і практика : [монографія]. К.: Вид. «Промінь». 432 с.

5. Ничкало Н. (2001). Неперервна професійна освіта як філософська та педагогічна категорія. *Неперервна професійна освіта: теорія і практика : наук.-метод. журнал.* К. Вип. 1. С. 10-21.

6. Чапаев Н. (1998). Структура и содержание теоретико-методологического обеспечения педагогической интеграции : дисс. ... докт. пед. наук : спец. 13.00.01 «Общая педагогика». Екатеринбург. 462 с.

ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У МУЗИЧНОМУ ВИХОВАННІ ШКОЛЯРІВ

Олена Бухнієва

кандидат педагогічних наук, доцент

Ізмаїльський державний гуманітарний університет

Цзінъ Яоцюань

аспірант II року навчання

Ізмаїльський державний гуманітарний університет

Робота вчителя музичного мистецтва в загальноосвітньому закладі на сучасному етапі наповнюється новим змістом – виховувати людину, здатну до самостійної творчої праці, активну особистість, сповнену прагненням до сучасного інноваційного пошуку новітньої професійної фахової інформації. Музика – джерело особливої дитячої емоції, і застосування на музичних заняттях різних педагогічно-дидактичних методів вирішує найважливіше завдання музичного виховання дітей – формування провідного компонента музичальності – розвиток емоційної чуйності на справжнє музичне класичне або народне мистецтво.